

Görögország és Olaszország jelenlegi területéről is. Egykori oktatóink tudatosan törekedtek arra, hogy lehetőség szerint minden korszak tárgyi anyaga képviselje magát a gyűjteményben, ezzel is biztosítva a tanszék hallgatóinak széles körű régészeti anyagismeretét. Az intézet és vele a gyűjtemény a második világháború után méltatlan körülmények közé került, 1950-ben megszüntették az intézetet, a gyűjteménynek pedig nem volt „hivatalos” jogutódja. Egy ideig az egyetem folyósára kitelepített egykori intézeti szekrényekben tárolták, majd a 1990-es években átköltöztették a szegedi Móra Ferenc Múzeumba. A régészeti tár anyagán sajnálatos módon nyomot hagyott az elmúlt 60 év hányattatott időszaka. Sok tárgy elveszett, jó pár darabról lekopott a leltári szám, nehéz beazonosítani őket. A gyűjtemény lelőhelyeinek a dokumentációja eltűnt (nagy valószínűséggel nagy részét elégették az 1950-es évek elején). Előadásomban e hányattott sorsú régészeti tár történetét tekintem át.

DR. RAGÁNY ZOLTÁN

Az előzetes letartóztatás, mint eljárási kényszerintézkedés vagy inkább a büntetőpolitika eszköze... érvek és társadalmi elvárások...

„Az előzetes letartóztatás büntetőeljárás kényszerintézkedés: a terhelt személyi szabadságának elvonása jogerős bírói ítélet nélkül, amelyet a Be. által meghatározott esetekben, a büntetőeljárás sikerének biztosítása, újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása céljából lehet alkalmazni. Nem alkalmazható ellenben az előzetes letartóztatás nevelés, nevezetesen fegyelemre nevelés céljából, továbbá az eljárás megkönnyítése vagy a terhelt pszichikai befolyásolása végett, végül az eljárás mielőbbi befejezése érdekében célszerűségi eszközként.¹”

Az eljárási dogmatikában pontosan meghatározott ezen személyi szabadságot elvonó kényszerintézkedés helye. Az előzetes letartóztatás elrendelésére, kizárólag a Be-ben meghatározott (általános és valamely különös) ok/okok fennállása esetén kerülhet sor. Az elrendelés különös okai közül néhányat azonban nyugodtan nevezhetünk „gumiszabályoknak”. Ez viszont alkalmazási nehézségeket szülhet... alkalmas lehet a jogintézmény eredeti céljával ellentétes célok szolgálatára, esetleg éppen azokra, amelyek érdekében kifejezetten tilalmazott az előzetes letartóztatás elrendelésére.

Előadásomban ezen anomáliákra kívánom ráirányítani a figyelmet, rámutatva arra, hogy az előzetes letartóztatás alkalmazása kizárólag akkor lehet a társadalom minden tagja számára garanciális jellegű, ha ezen „erős fegyvert” csakis ultima ratio-ként állítjuk csatasorba.

SZABÓ ÉVA

A nyelvészeti udvariasság megközelítésének alapjai

Az előadásom tárgyát az udvariasság elmélete képezi. Ennek háttérében elsősorban az áll, hogy napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a nyelvhasználatot érintő kutatások és azok eredményeinek felhasználása a nemzetközi kommunikációban.

Az udvariasság mint nyelvi tevékenység nagymértékben meghatározza az emberek közti együttműködés hatékonyságát és sikerességét. A legtöbb félreértés, zavar forrása az, hogy bizonyos társadalmi kapcsolatok eltérő nyelvhasználatot igényelnek, s ugyanakkor ezek a nyelvhasználatok elsősorban társadalmi előírásokat követnek. Az udvariasság tárgykörének vizsgálatát szükségszerűvé teszi a társadalmi különbségekből fakadó konfliktusok, félreértések jelenléte a mindennapos kommunikációban. A konfliktusok

forrása gyökerezhet az eltérő életkori, iskolázottsági, lakóhelyi, kulturális és munkahelyi tényezőkből.

Az udvariasság összetett jelenség, amely nem csupán nyelvi, hanem egyúttal szociálpszichológiai tulajdonságokat is magában foglal. Az udvariasságkutatás eredményei még nem egyöntetűek, a szakirodalom folyamatosan bővül, ez egyúttal a téma újszerűségének köszönhető.

Az előadásom során ismertetni fogom az udvariasságot a Grice-i együttműködési maximák alapján (minőség-, mennyiség-, mód- és viszonymaxima), majd G. N. Leech (1983) személyközi retorikájára térek át. A személyközi retorikának az elvei az együttműködési elveken kívül az udvariassági alapelvekből épülnek fel.

Az előadás utolsó szakaszában pedig udvariasságkutatás egyik legismertebb, de egyben legvitatottabb modellje Brown és Levinson elmélete (1978) kerül előtérbe, amelynek kulcsfogalma az arculat.

SZÁSZ GÉZA

A reformkori Magyarország a francia útleírásokban

A 18. században tapasztalható viszonylagos „érdektelenség” után a 19. század első felében érzékelhetően megnő Franciaországban a közép-európai térség – és ezen belül Magyarország – iránti figyelem. Ez egyaránt tükröződik a sajtóban, illetve a kor egyik legnépszerűbb, „szórakoztatva nevelő” műfaját jelentő útleírásokban is. Noha a magyarországi események nem feltétlenül alkotják az érdeklődés fő mozgatórugóját, a reformkor legfontosabb alakjai és eseményei, csakúgy, mint a magyar társadalom ellentmondásai az útleírások elhagyhatatlan részét képezik. Előadásunkban az országkép általános bemutatásán kívül az útleírói módszerek, az ábrázolás miéértje és hogyanja elemzésére is vállalkozunk.

SZEKERES TAMÁS

Második világháborús propaganda a magyar filmhíradókban

A propaganda a háború szerves része, minden katonai konfliktus legalább annyira a fejekben dől el, mint a csatatéren. A katonák és a hátország rendjének, valamint lelkesedésének megőrzése és az ellenségkép táplálása a propaganda nem titkolt célja, akár a valóság elferdítése árán is. Nem volt ez alól kivétel a második világháború sem, és azon belül hazánk sem. A propagandagépezet a második világháború kitörésétől kezdődően működött Magyarországon, majd 1941-ben a háborúhoz való csatlakozással erősödött, az 1944-es német megszállást követően pedig soha nem látott mértéket öltött.

Előadásomban a hazai propaganda néhány szeletét szeretném bemutatni: az írott sajtót, mely a hintapolitikát igyekezett kiszolgálni, így különleges jegyeket visel a meggyőző kampányok között, a hadseregen belüli propagandát, amely új kihívásokkal szembesült a Szovjetunió elleni hadjárat kezdetén. Kiemelt figyelmet kapnak a filmhíradók tudósításai, melyek kétségtelenül a leglátványosabb, leghatásosabb, azonban a legnehezebben elkészíthető elemei voltak a propagandagépezetnek, illetve az előadás során kitérek a haditudósítások elkészítésének több szempontból jelentkező nehézségeire is.